

Foto: Chris van Houts

Advocaten kunnen in ethisch netelige situaties belanden. Hoe gaan ze dan te werk? En hoe kunnen we dit te weten komen zonder spionnen en afluisterapparatuur?

Daniela Hooghiemstra
journalist

Mr. S.F. Schütz (55, beëdigd 1974, heeft een vriendin, maar woont niet samen; geen kinderen), Amsterdam. Rechtsgebied: civiel. Belangrijkste zaak: werkneemster van de Van Lanschot bank, die bij het Europese hof met succes aanvocht dat zij op 60-jarige leeftijd moest stoppen met werken; dat was vrouwendiscriminatie volgens het hof.

Gelooft u in God?

Ja. Of eigenlijk vrees ik Hem vooral. En als bloeddonor denk ik: misschien dat het van pas komt tegen de tijd dat naar de plussen en minnen gekeken gaat worden.

Vloekt u wel eens?

Ja, geregeld.

Voelt u zich slecht als u vloekt?

Nee. Godverdomme vind ik een afgesleten begrip. Gedenatureerd, heet dat in juridische termen.

Aan welke norm toetst u uw eigen handelen?

Eerlijkheid.

Bent u veel tijd kwijt met het recenseren van uw eigen gedrag?

Ja, en de uitkomst is zelden goed. Ik denk meestal: had dit niet beter gekund? En omdat ik de lat voor mijzelf hoog leg, ben ik vaak ongeduldig en onverdraagzaam jegens anderen.

Welke historische figuur vertegenwoordigt in uw ogen het hoogst denkbare morele gehalte?

De Amsterdamse wethouder De Miranda. Hij zette zich in voor de sociaal zwakkeren en bekocht dat met zijn leven toen hij mede vanwege die linkse denkbeelden in de Tweede Wereldoorlog werd doodgemarteld in Kamp Amersfoort.

En het laagst denkbare?

De gentleman-boef prins Bernhard. Als lid van het Koninklijk Huis verwacht je dat hij boven elke verdenking staat en dan toont hij zich tóch ontvankelijk voor steekpenningen. Van iemand als Cor van Hout verwacht je zulk gedrag, maar van een prins? Het fascinerende is, dat mocht hij ooit doodgaan, hij door iedereen bewierookt zal worden en je over die Lockheed-affaire niet meer dan één regeltje zult teruglezen.

Welk spreekwoord, religieuze tekst of gezegde vat uw normen- en waardepatroon het best samen?

Wie goed doet, goed ontmoet.

Voelt u zich wel eens schuldig?

Vaak en ik heb er geen oplossing voor. Alleen de constatering dat de mens nu eenmaal tot het slechte is geneigd.

Met welke waarden bent u opgevoed?

Geen uitgesproken waarden. Ik ben opgevoed in grote vrijheid.

Heeft u respect voor uw vader en uw moeder?

Ja, maar ik ben niet blind voor hun beperkingen.

Heeft u vaak het gevoel dat uw persoonlijke vrijheid ten onrechte wordt ingeperkt door anderen?

Cliënten beperken mijn vrijheid, evenals de steeds voller wordende stad Amsterdam.

Worstelt u wel eens met de consequenties die uw eigen handelingen voor anderen kunnen hebben?

Ja, als ik vind dat ik mijn werk sneller of beter had kunnen doen. Maar de gevolgen van een door mij gevoerde ontslagprocedure raken mij niet. Werknemers die huilen, doen mij niets. Ontslag is voor mij een technisch probleem.

Heeft u wel eens iemand geslagen?

Ja.

Waarom?

Omdat woorden tekortschoten.

Heeft u wel eens iemand verbaal vernederd?

Ja.

Waarom?

Om iemand op zijn plaats te zetten.

Heeft u weleens iemand bedrogen?

Niet dat ik weet.

Materiële schade berokkend?

Nee.

Vindt u overspel een zonde?

Nee, want monogamie is onnatuurlijk. In de dierenwereld zie ik voldoende bewijs voor die stelling. We zouden ons veel ellende besparen als we het wat meer accepteerden.

Heeft u wel eens iemand op valse gronden ergens van beschuldigd?

Een Eerste-Kamerlid trad een keer op als 'character witness' voor iemand tegen wie ik procedeerde. Ik heb hem toen verward met een ánder Kamerlid, van wie bekend was dat hij had gesjoemeld, en hem ten onrechte afgeschilderd als onbetrouwbaar. Later heb ik dat teruggenomen.

Ik had het heerlijk gevonden als ik had kunnen zeggen: ik heb in de Tweede Wereldoorlog gevochten – ‘I had a good war’

Wanneer bood u voor het laatst excuses aan?

Ik heb kortgeleden een vrouw berispt omdat ik dacht dat ze iets op straat gooide. Maar ze ruimde juist iets op. Pijnlijk.

Schaamt u zich wel eens?

Niet vaak. Schuldgevoel, het zusje, is meer mijn metgezel.

Wanneer had u voor het laatst last van een knagend geweten?

Mijn geweten knaagt over zaken die onafge maakt op mijn bureau liggen. Dat kan obsessieve vormen aannemen zodat het nog moeilijker wordt om ze af te maken. Als het gaat om hoe ik functioneer buiten mijn werk, heb ik minder snel het idee dat ik iets fout doe.

Vindt u tafelmanieren belangrijk?

Niet onbelangrijk, maar hoe een oestervork werkt, interesseert mij niet.

Aan welke andere etiquette in de dagelijkse omgang hecht u waarde?

Nakomen en niet afzeggen van afspraken staan voor mij nummer één.

Vindt u dat uw maatschappelijke rol als advocaat verder gaat dan waarborging van het recht van iedere burger op verdediging?

Nee. Wij leveren een product, dat heet rechtshulp. Ik heb wel eens een medewerker gehad die zo redelijk was dat hij altijd alvast op de stoel van de rechter ging zitten. Dan ben je dus geen goed advocaat. Als een werkgever iemand wil ontslaan maar een zwak dossier heeft, doe ik de zaak toch. En als mijn cliënt zijn werknemer in de rechtszaal begint uit te schelden, denk ik niet: ‘wat onrechtvaardig’, maar: ‘wat slecht voor de zaak’.

U kunt een gevaarlijke moordenaar/grote beursfraudeur/illegale giflozer/terrorist vrij krijgen door een vormfout. Aarzelt u?

In geen van de gevallen. Maar ik zeg erbij dat ik zulke louche zaken in mijn praktijk zelden of nooit tegenkom.

In hoeverre ervaart u in de uitoefening van uw vak een strijd tussen ratio en gevoel?

Niet. Ik ben niet meer dan een ‘hired gun’. Tot mijn eigen verbazing is het mij laatst trouwens wel overkomen dat ik mij door gevoelens van medelijden heb laten meeslepen. Op het Gare du Nord in Parijs werd ik aange-

klampt door een wanhopige man die zei dat hij zijn portemonnee had verloren en honderd euro moest hebben voor een treinkaartje. Ik gaf hem het geld, maar achteraf bleek er niks van te kloppen. Verneukt. Dat ik zó stom kon zijn. Misschien was het wel compensatie voor al die keren dat ik zo hard was.

Maakt u zich zorgen over milieuvervuiling?

Ja, vooral als dit esthetische gevolgen heeft. Ik ben een trouwe klant van glas- en papierbak en begrijp niet hoe iemand met enige ontwikkeling dat niet kan zijn.

Raapt u wel eens papiertjes of ander vuilnis op dat niet op straat hoort te liggen?

Ik raap veel, tot wanhoop van kantoorgenoten met wie ik na de lunch een rondje loop.

Iemand gooit een lege zak chips op straat. Zegt u daar wat van?

Een antiquair bij mij in de buurt zet op zondagmiddag het vuilnis buiten. Dan denk ik: nota bene hij, die toch gevoel voor esthetiek zou moeten hebben. Ik verzuim niet om hem terecht te wijzen. De behoefte aan orde en discipline heb ik altijd gehad. In mijn jeugd had ik een romantisch idee van het leger. Maar toen ik beroepsmilitair werd, trof ik in het officierskorps niet de aristocratische, ridderlijke sfeer aan die ik had verwacht. Toch is de fascinatie voor wapens en militaire geschiedenis gebleven. Dat het menselijk leed dat oorlog teweegbrengt mij niet afschrikt, verbaast mij zelf ook. Geweld op straat verafschuw ik namelijk. Maar oorlogshelden vind ik mooi. Ik had het heerlijk gevonden als ik had kunnen zeggen: ik heb in de Tweede

Wereldoorlog gevochten, ‘I had a good war’, zoals de Engelsen dat zo mooi zeggen. De realiteit is dat ik nog nauwelijks een videorecorder kan bedienen, dus waarschijnlijk ook geen gevechtsvliegtuig.

Wat moet een kind ten minste leren?

Anderen niet nodeloos tot last zijn.

Liegt u wel eens?

Ja, gisteren nog, toen ik tegen iemand zei dat ik geen tijd had.

Confronteert u anderen met uw morele opvattingen?

Ja, ondanks de balk in mijn eigen oog zie ik de splinter in andermans oog heel goed.

Kunt u bevriend zijn met iemand die met voorkennis heeft gehandeld in aandelen?

Ja, als het bij een eenmalige zwakte blijft.

Kunt u bevriend zijn met iemand die de belasting heeft ontdoken?

Dat ben ik ongetwijfeld nu al.

Kunt u bevriend zijn met iemand die heeft gestolen?

Ja, als het bij een keer blijft.

Kunt u bevriend zijn met iemand die een moord heeft gepleegd?

Hangt ervan af. Bij een *crime passionelle* kan ik mij iets voorstellen.

Omdat u zo'n goed advocaat bent, nodigt koningin

Beatrix u uit voor een intiem diner. Ook Jorge

Zorreguieta staat op de gastenlijst. Wat doet u?

Ik ga voor de ervaring.

Ex-generaal Videla staat ook op de gastenlijst.

Ik ga, al zou ik de man graag de oren wassen.

Tijdens het diner komt aan de orde dat Jorge

Zorreguieta eigenhandig demonstranten heeft vermoord. Na het diner vraagt Beatrix u nadrukkelijk

om hier geen ruchtbaarheid aan te geven. Wat doet u?

Beatrix kan mij wat.

Heeft u wel eens het gevoel dat u macht heeft over anderen?

Ja, bijvoorbeeld toen ik fungeerde als kantonrechter-plaatsvervanger.

Hoe ervaarde u dat?

Geen onprettig gevoel. Maar als ik een stagiaire tijdens een beoordelingsgesprek zie vechten voor zijn bestaan, voel ik mij wel eens een slechterik. Ik heb een werkster ontslagen omdat ze ondanks waarschuwingen rookte in huis. Dat doe ik niet voor mijn lol.

U bent lid van de VVD. Een andere partij vraagt u voor een ministerspost. Wat doet u?

Dat doe ik niet. ●

Ethisch Peil: 7

Het normen- en waardepatroon van Stefan Schütz is rechtlijnig. Hij oefent strenge (zelf)controle uit, is consequent, eerlijk, schuld bewust en waakzaam voor zwakte. De keerzijde is dat hij meedogenloos kan zijn voor anderen en zichzelf. Door zijn concentratie op de ratio stelt hij zich ook bloot aan het risico om op onbewaakte momenten door gevoelens te worden overvallen. Dat kan afbreuk doen aan zijn eerdergenoemde rechtlijnigheid. Zo komt Schütz uit op een ruim voldoende.